

III

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

EØSU'S 541. PLENARFORSAMLING, 20.2.2019-21.2.2019

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Den Europæiske Centralbank, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, Regionsudvalget og Den Europæiske Investeringsbank — Årlig vækstundersøgelse 2019: For et stærkere Europa i en tid med global usikkerhed

(COM(2018) 770 final)

(2019/C 190/04)

Ordfører: **Anne DEMELENNE**

Anmodning om udtalelse	Kommissionen, 18.2.2019
Retsgrundlag	Artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget i sektionen	1.2.2019
Vedtaget på plenarforsamlingen	20.2.2019
Plenarforsamling nr.	541
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	124/1/0

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Den årlige vækstundersøgelse giver i det store og hele en positiv vurdering af tidligere økonomiske og sociale fremskridt set i forhold til udviklingen i økonomisk vækst, investeringer og på arbejdsmarkedet. Trods kærkomne forbedringer siden 2014 viser de fremlagte data, at resultaterne ikke har været imponerende sammenlignet med andre udviklede økonomier.

1.2. I den årlige vækstundersøgelse nævnes farer som følge af udefrakommende begivenheder, men der foreslås ikke passende modforanstaltninger. Med de udefrakommende trusler bør behovet for at udarbejde stimulerende politikker til at opretholde vækst- og beskæftigelsesniveauet understreges. Dette påvirker EU's og medlemsstaternes budgetter.

1.3. Øget produktivitet er afgørende, hvis man skal fastholde EU's konkurrenceevne og skabe øget trivsel. Reforme, der kan føre til øget produktivitet, bør hilses velkommen. Der er imidlertid også brug for en grundig evaluering af tidligere politikker i lyset af de blandede resultater, der hidtil er opnået, herunder bl.a. det langsomme tempo i den økonomiske genopretning, fortsatte problemer med produktiviteten sammenlignet med konkurrenterne og stigningen i antallet af job med usikre ansættelsesvilkår.

1.4. Som det understreges i den årlige vækstundersøgelse, er bedre uddannelse en forudsætning for højere produktivitet. Dette bør hente støtte fra arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet og finansieres af offentlige og private investeringer, herunder investeringer, der understøttes af EU's strukturfonde.

1.5. Den europæiske søjle for sociale rettigheder hilses særligt velkommen. Det bør imidlertid præciseres, hvordan den skal omsættes i praksis, hvordan der kan stilles ressourcer til rådighed igennem de europæiske socialfonde og øvrige EU-instrumenter, og hvordan den skal finansieres på EU- og medlemsstatsplan.

1.6. Der henvises til områder, hvor der er blevet foreslået nye politikker, bl.a. for så vidt angår retfærdig beskatning, bankunionen og euroområdet funktion. Der sker kun meget langsomme fremskridt, og forslag er ofte temmelig beskedne. Det vil være en fordel at indtage arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet i fuld udstrækning.

1.7. Vigtigheden af at gøre noget ved klimaforandringerne nævnes kort, men på grund af de dermed forbundne risici for økonomien som beskrevet i rapporten om globale risici ⁽¹⁾ til Det Verdensøkonomiske Forum, gennemgås de kun hurtigt. Ligeledes mangler der en drøftelse af de eksterne omkostninger ved den kulstofbaserede økonomi. De klimaforanstaltninger, der indtil videre er blevet gennemført, har været utilstrækkelige. Det vil være et vigtigt skridt at ændre navnet fra årlig vækstundersøgelse til årlig undersøgelse af bæredygtig vækst. Ud over at være en anerkendelse af betydningen af klimaforandringerne ville dette også anerkende vigtigheden af bæredygtighed i forbindelse med udtømmelige ressourcer, beskyttelse af miljøet og derigennem beskyttelse af økonomiens og fremtidige generationers interesser.

1.8. På mange områder afhænger gennemførelsen af politikker af en vis grad af privat og offentlig finansiering. Dette bør fremmes såvel ved hjælp af reformer, der skal skabe et gunstigt miljø for investeringer fra privatsektoren, som med et passende EU-budget og tilføjelse om at følge en »gylden regel«, som giver mulighed for at anvende medlemsstaternes budgetter til finansiering af samfundsmæssigt og økonomisk produktive investeringer, der ikke truer fremtidig budgetbæredygtighed.

2. Kommissionens overordnede prioriteter i den årlige vækstundersøgelse 2019

2.1. Den årlige vækstundersøgelse for 2019 er foretaget i en bredere sammenhæng omfattende 22 på hinanden følgende kvartaler med økonomisk vækst, og den giver dermed mulighed for at gennemføre de nødvendige reformer til at håndtere stigende global usikkerhed og mulige interne risici, dvs.:

- større private og offentlige investeringer til at øge væksten i den samlede faktorproduktivitet
- tilvejebringelse af investeringer af høj kvalitet i FoU, innovation, uddannelse, kompetencer og infrastruktur
- forøgelse af produktivitet, social inklusion og institutionel kapacitet
- velfungerende og integrerede kapitalmarkeder
- sikring af makrofinansiell stabilitet og sunde offentlige finanser.

(1) WEF Global Risks Report 2019.

3. Generelle bemærkninger til Kommissionens anbefalinger

3.1. EØSU bifalder det fortsatte engagement i at støtte reformer, som har til formål at øge mængden af investeringer af høj kvalitet og produktivitetsvækst, rummelighed og institutionel kvalitet, og fortsat at sikre makrofinansiell stabilitet og sunde offentlige finanser. Udvalget glæder sig over anerkendelsen af behovet for investeringer, der fokuserer på uddannelse, og den øgede anerkendelse af behovet for at styrke EU's sociale dimension med henblik på at tackle skævheder i og mellem regioner og med hensyn til adgang til uddannelse samt for at opnå koordination mellem politikinstrumenter. Det fremgår imidlertid ikke, hvordan disse mål skal opfyldes, og vurderingen af de økonomiske resultater matcher ikke de indhentede data på alle områder. På nogle punkter er den for ukritisk og overdriber positive aspekter, og i nogle tilfælde fremsættes der ubegrundede påstande om tidligere politikkers positive virkninger.

3.2. Der henvises til farer og usikkerhed, herunder ændringer i den globale økonomi, USA's handelspolitik samt usikkerhed med hensyn til de kommende forbindelser med Det Forenede Kongerige. Risikoen for en recession på kort og mellemlangt sigt understreger behovet for at udarbejde stimulerende foranstaltninger for at opretholde vækst- og beskæftigelsesniveauet som anbefalet af OECD ⁽²⁾. Med dette for øje bør det overvejes at oprette en makroøkonomisk stabiliseringsfunktion inden for rammerne af EU-budgettet, som ville øge områdets økonomiske modstandsdygtighed. En sådan kan fungere som en økonomisk stødpude over for chokpåvirkninger og gøre det muligt for euroområdet at holde den positive finanspolitiske kurs, som EØSU har opfordret til ⁽³⁾, selv om de enkelte medlemsstater ikke anvender deres finanspolitiske råderum i overensstemmelse med EU's mål.

3.3. Der er desuden risici forbundet med den interne politiske udvikling oven på den relativt skuffende økonomiske og samfundsmæssige udvikling i tiden efter 2008. Dette understreger også vigtigheden af både reformer og politiske foranstaltninger, der vil føre til, at produktiviteten og den økonomiske vækst øges, og samhørigheden og politikernes sociale dimension styrkes.

3.4. Vækst

3.4.1. EU har siden 2014 oplevet fem år med økonomisk vækst på niveauer, som ligger over EU-gennemsnittet, i en række lande med lavere indkomster. Det har til en vis grad reduceret forskellene imellem de højeste og laveste indkomster i EU som helhed, selv om en række lande er sakket bagud, hvilket har ført til nye former for divergens.

3.4.2. Siden 2017 har der for første gang siden krisen været en vis vækst i alle EU's medlemsstater. Ikke desto mindre er væksten fortsat lavere i EU som helhed end før krisen og ikke imponerende i lyset af den seneste vækst i andre udviklede økonomier. Desuden har EU et betydeligt større efterslæb oven på den usædvanligt lange kriseperiode efter 2008.

3.5. Sociale aspekter

3.5.1. Både beskæftigelsesniveauet og ledigheden har rettet sig betydeligt i forhold til kriseårene efter 2008. Selv om der i skabelsen af nye job har været en tendens i retning mod højere kompetenceniveauer, har dette samtidig været ledsaget af et fald i kvaliteten af en stor del af den nyskabte beskæftigelse. Det fremgår af oplysninger, der er vedhæftet den årlige vækstundersøgelse.

3.5.2. Arbejdstagere ansættes i stigende grad midlertidigt eller på deltidskontrakter, hvor flertallet hellere ville ansættes på standard fuldtidsbasis ⁽⁴⁾. Andelen af deltidsbeskæftigede steg fra 2008 til 2017 fra 16,8 % til 18,7 % af det samlede antal ansatte, og antallet og stigningen var størst blandt unge arbejdstagere. Selv om flere i dag er i arbejde, lå det samlede antal arbejdstimer i 2017 stadig lidt lavere end i 2008 ⁽⁵⁾.

3.5.3. Som det erkendes i den årlige vækstundersøgelse, er antallet af personer i arbejde og i samtidig risiko for fattigdom højt og for opadgående i flere medlemsstater (8,6 % af den erhvervsaktive befolkning i 2008 og 9,6 % af den erhvervsaktive befolkning i 2017 ⁽⁶⁾). Selv om beskæftigelse bør foretrækkes frem for ledighed, er en højere samlet beskæftigelse ikke noget bevis for inklusiv vækst.

⁽²⁾ OECD Economic Outlook, november 2018: »Editorial« af cheføkonomen og »General Assessment of the Macroeconomic Situation« s. 43-46.

⁽³⁾ EØSU's udtalelse om den økonomiske politik i euroområdet 2018 (EUT C 62 af 15.2.2019, s. 312).

⁽⁴⁾ COM(2018) 761 final, s. 14.

⁽⁵⁾ COM(2018) 761 final, s. 14.

⁽⁶⁾ COM(2018) 761 final, s. 41.

3.5.4. Visse grupper som f.eks. modtagere af handicapydelse tælles ofte ikke med i arbejdsløhedsstatistikkerne (7). Det bør der tages højde for i anbefalinger, navnlig når det gælder tilbud om fleksibilitet og sikkerhed til sådanne grupper med henblik på at fremme adgangen til det almindelige arbejdsmarked uden efterfølgende at miste retten til ydelse.

3.5.5. Det er også vigtigt at sikre, at personer i usikre og atypiske ansættelsesforhold såsom selvstændige, deltidsansatte og personer, som arbejder via platforme, har adgang til tilstrækkelig social sikring. Der skal tillige tænkes på personer, hvis udgifter på grund af en underliggende helbredstilstand eller et handicap kan gøre det umuligt at få økonomien til at hænge sammen, og som nogle gange mister den økonomiske støtte til sådanne udgifter, når de kommer i lønnet beskæftigelse.

3.5.6. Kommissionen foreslår at tilpasse den sociale beskyttelse til de nye former for beskæftigelse. Ganske vist skal der findes nye finansieringskilder, men vejen frem er en tilbagevenden til kvalitetsjob, der afspejler arbejdsmarkedets behov, og til bæredygtige ansættelseskontrakter, som giver de ansatte ret til passende social beskyttelse. Det vil desuden være nødvendigt at bekæmpe forskelsbehandling af bestemte grupper på arbejdsmarkedet (ældre, indbyggere af udenlandsk herkomst, handicappede, unge og kvinder), hvoraf mange ofte er højt kvalificerede.

3.5.7. Der tales om at sikre øget adgang til offentlig service af god kvalitet og forbedre forældres (og især kvinders) adgang til arbejdsmarkedet, hvilket bør hilses velkommen, da sådanne tiltag kan få positiv indvirkning på bekæmpelsen af social eksklusion samt forbedring af udbuddet af arbejdskraft. Tilsvarende bør foranstaltninger til at støtte indvandreres sociale integration i samfundet fremmes som en del af en migrationspolitik, der afspejler europæiske værdier om solidaritet og tolerance og respekterer menneskerettighederne.

3.6. *Løn og produktivitet*

3.6.1. Lønveksten har været yderst beskeden, og der er fortsat store forskelle landene imellem, også når det gælder den samme type arbejde. Lønveksten i EU som helhed ligger fortsat under produktivitetsveksten.

3.6.2. Det betyder, at en mindre andel af nationalindkomsten går til lønninger. I hvor stort omfang fordelene ved højere produktivitet er jævnt fordelt, varierer blandt medlemsstaterne afhængigt af omfanget af vellykkede kollektive overenskomster og politikker til fremme af lønvekst. Selv om højere produktivitet normalt bør anses for at være en nødvendig (om end ikke den eneste) forudsætning for højere lønninger, må den systematiske forbindelse mellem produktivitet (som også er afhængig af investeringer) og lønninger ikke skygges for de stigende leveomkostninger ved fastlæggelsen af lønningerne, da dette kan resultere i store sociale spændinger.

3.6.3. Lave lønninger er også en hindring for højere produktivitet i lande, hvor lønnen er lavere, idet de bedst kvalificerede arbejdstagere motiveres til at søge beskæftigelse andetsteds. Mobilitet på arbejdsmarkedet bør hilses velkommen, hvis det afspejler den enkeltes valg. Det giver også mulighed for tilegnelse af færdigheder og erfaring, som kan bringes med tilbage til hjemlandet. Udvandring af de bedst kvalificerede arbejdstagere har imidlertid også lagt en dæmper på investeringerne i aktiviteter, som kræver høje kvalifikationsniveauer, hvilket gør lande med lavere lønninger ude af stand til at udvikle de mest krævende økonomiske aktiviteter.

3.6.4. Højere lønniveauer i en række medlemsstater (primært i Øst- og Centraleuropa) er fulgt i kølvandet på højere minimumslønninger og lønninger i den offentlige sektor. Højere forbrug har bidraget til højere BNP. Tilsvarende kan foranstaltninger rettet mod at sikre minimumsløn og en mindsteindkomst som led i en social konvergensproces i EU udgøre et vigtigt element i den sociale beskyttelse og sikre opnåelse af en rimelig levestandard i alle lande samt medvirke til at støtte væksten.

3.7. *Produktivitet og kvalifikationer*

3.7.1. En haltende produktivitetsvækst sammenlignet med de største globale konkurrenter fulgte som vist i figur 3 (8) i kølvandet på en længerevarende kriseperiode efter 2008. Denne kløft har især gjort sig gældende i euroområdet. En mindskelse af kløften vil kræve tilvejebringelse af forhold, der begunstiger øgede private investeringer og anvendelse af forskning og innovation. Det vil også kræve udnyttelse af EU-befolkningens fulde potentiale og reduceret eksklusion fra arbejdsmarkedet og samfundet samt investeringer i foranstaltninger til støtte for rekrutteringen af langtidsløse til arbejdsmarkedet.

(7) Kommissionens og Rådets fælles rapport om beskæftigelsen 2018 viser, at kun 47,4 % af personer med handicap i den arbejdsdygtige alder i EU er i beskæftigelse.

(8) COM(2018) 770 final, s. 6.

3.7.2. Forbedring af viden, kompetencer, kvalifikationer, indstilling og kreativitet er fortsat en afgørende forudsætning for øget produktivitet. Dette bidrager også til demokrati og bæredygtig udvikling. Den årlige vækstundersøgelse understreger helt relevant vigtigheden af at investere i udvikling af kompetencer, uddannelse og livslang læring. 40 % af arbejdsgiverne giver udtryk for, at de har vanskeligt ved at rekruttere tilstrækkeligt kvalificerede ansatte. Mange potentielle medarbejdere mener desuden, at det er vanskeligt at anvende deres kvalifikationer i deres hjemlande.

3.7.3. Det er nødvendigt, at der udarbejdes strategier til at foregribe efterspørgslen efter nye færdigheder, at der etableres egentlige valideringssystemer for færdigheder, og at det sikres, at uddannelse og erhvervsuddannelse matcher arbejdsmarkedets behov. Desuden bør der sikres støtte til arbejdsgivere ved at sørge for, at arbejdstagerne har de rette kompetencer og kvalifikationer gennem investering i foranstaltninger til at forebygge skolefrafald, især blandt diskriminerede grupper som f.eks. handicappede eller personer med indvandrerbaggrund, og til at støtte videregang til højere uddannelse⁽⁹⁾. Arbejdsgiverne har et stort ansvar for at fremme og forbedre kompetencer og kvalifikationer (dette varierer kolossalt fra medlemsstat til medlemsstat), og udarbejdelse og gennemførelse af velfungerende strategier er utænkeligt uden fuld inddragelse af arbejdsmarkedets parter, civilsamfundet og uddannelsesinstitutionerne. Som det også påpeges i den årlige vækstundersøgelse »kræver [det] tilstrækkelige investeringer« at sikre lige adgang til uddannelse af høj kvalitet. Disse investeringer bør omfatte offentlige investeringer støttet af EU gennem landespecifikke henstillinger og passende deltagelse fra strukturfondene og EU's investeringsplan.

3.8. *Klimaudfordringer*

3.8.1. Den årlige vækstundersøgelse er meget uklar og alt for vag med hensyn til de farer, som klimaforandringerne frembyder, og med hensyn til status for EU's opfyldelse af målene i Parisaftalen. Sammenlignet med rapporten om globale risici⁽¹⁰⁾, som blev fremlagt for deltagerne i Det Verdensøkonomiske Forum i januar 2019, behandles klimaforandringernes betydning for væksten og økonomien endda kun sekundært. Det fremgår imidlertid af rapporten om globale risici, at de tre (!) største farer for den globale økonomi er forbundet med klimaforandringerne og de alt for beskedne politiktiltag med henblik på at dekarbonisere økonomien. Klimaindsatsen er derfor ikke længere et spørgsmål om miljøbeskyttelse, men en nødvendighed, hvis økonomien skal bestå. De regelmæssige rapporter fra Bloomberg NEF viser, at investeringerne i ren energi er faldet siden 2011⁽¹¹⁾. EU er ikke globalt førende på dette område eller med hensyn til innovation, som fører til reduceret udledning af drivhusgasser.

3.8.2. Rapporten fra FN's klimapanel (IPCC) understreger det presserende behov for foranstaltninger mod klimaforandringer, som kan få uoprettelige virkninger i løbet af de næste tre år. Der bør desuden stilles budgetmidler til rådighed på alle forvaltningsniveauer (både offentlige og private investeringer) til at modernisere og dekarbonisere industri-, transport- og energisektorerne.

3.8.3. Dette anbefales også ud fra et finanspolitisk perspektiv på grund af de ekstremt høje eksterne omkostninger ved nutidens økonomi. Den årlige vækstundersøgelse ignorerer i høj grad dette spørgsmål, selv om Kommissionen næsten samtidig med undersøgelsen har offentliggjort tilsvarende tal. Ifølge disse var vejrkatastrofer i 2017 alene forbundet med omkostninger i en størrelsesorden af 283 mia. EUR⁽¹²⁾. EØSU har gentagne gange påpeget, at den direkte og indirekte støtte til en kulstofbaseret energiproduktion i EU efter Den Internationale Valutafonds skøn udgør 330 mia. USD om året. Derfor er det en mangel, at den årlige vækstundersøgelse hverken beskæftiger sig med spørgsmålet om internalisering af eksterne omkostninger eller debatten om »BNP og mere«.

3.9. *Investeringer*

3.9.1. Investeringer har afgørende betydning, hvis produktiviteten skal vokse. Dette aspekt er presserende for EU, fordi Unionen halter efter sine største konkurrenter inden for centrale områder af den mest moderne teknologi og inden for udvikling af lavemissionsteknologi. En økonomi i konstant bedring er afgørende for at kunne finansiere sociale sikrings- og sundhedsydelse i det omfang, europæerne ønsker. Fremme af velfærd, samhørighed og social retfærdighed er fuldt foreneligt med økonomisk vækst og vækst i produktiviteten⁽¹³⁾.

3.9.2. EØSU gentager sit synspunkt om, at Kommissionen og medlemsstaterne bør gøre en større indsats for at fjerne flaskehalse for investeringer og skabe et gunstigt investeringsklima. Gennemførelsen af energiunionen, strategien for det digitale indre marked og handlingsplanen for den cirkulære økonomi vil alle kunne åbne for investeringsmuligheder. Derudover bør der ses på nye muligheder for grønne investeringer til bekæmpelse af klimaforandringerne.

⁽⁹⁾ Ifølge Kommissionens og Rådets fælles rapport om beskæftigelsen 2018 er andelen af handicappede, der forlader skolen i utide, 10,3 procentpoint højere end andelen af ikke-handicappede (baseret på tal fra 2015), og andelen af handicappede, der færdiggør en videregående uddannelse, er 13,6 procentpoint lavere end andelen af ikke-handicappede (baseret på tal fra 2015).

⁽¹⁰⁾ WEF Global Risks Report 2019.

⁽¹¹⁾ Bloomberg NEF — Clean Energy Investment Trends, 3Q 2018.

⁽¹²⁾ COM(2018) 773 final.

⁽¹³⁾ EØSU's udtalelse om den økonomiske politik i euroområdet 2017 (EUT C 173 af 31.5.2017, s. 33).

3.9.3. Internationale handelsaftaler kan også byde på muligheder for at stimulere den økonomiske vækst. Problemet er særligt presserende i lyset af de farer, der er forbundet med Det Forenede Kongeriges mulige udtræden af EU, og handelskonflikter, som involverer USA. EU bør støtte et regelbaseret system af internationale økonomiske relationer suppleret af forhandlinger om frihandelsaftaler. Disse bør rettes mod at opnå minimumstariffer under behørig hensyntagen til menneskerettighederne, ILO's standarder og stateres ret til at lovgive i offentlighedens interesse.

3.9.4. Den årlige vækstundersøgelse hæfter sig ikke ved investeringsniveauet og antyder, at hullet efter 2008 næsten er lukket. Investeringer (forstået som faste bruttoinvesteringer) stod til at nå 20,6 % af BNP i 2018 sammenlignet med 22,5 % i 2007 og 19,4 % i 2014 ⁽¹⁴⁾. Målt på dette grundlag er investeringskløften derfor blevet mindsket noget, men den er ikke lukket.

3.9.5. Investeringsniveauet er fortsat lavt sammenlignet med i USA og Sydkorea, som er nogle af EU's største konkurrenter på innovationsområdet. Niveauet er særligt lavt i en række lande med lavere indkomster og i de lande, som led størst tilbagegang efter 2008.

3.9.6. I den årlige vækstundersøgelse ønsker man at fremme en række sociale investeringsområder, bl.a. sundhed, langtidspleje og offentligt boligbyggeri. EØSU har argumenteret for de mange positive virkninger af velplanlagte og effektive fremtidsrettede sociale investeringer, der ikke skal opfattes som en omkostning, men som en investering i Europas vækst- og beskæftigelsespotentialer ⁽¹⁵⁾. Gennemførelsen af disse målsætninger kræver råderum for de offentlige udgifter.

3.9.7. Investeringsplanen for Europa hilses velkommen som et middel til at støtte investeringer, der er målrettet EU's politiske prioriteter. De midler, der stilles til rådighed, er imidlertid blevet begrænset, og har samlet set kun været nok til at fastholde, men ikke øge, de samlede kreditter fra Den Europæiske Investeringsbank ⁽¹⁶⁾. Disse lå således i 2017 7 % under gennemsnitsniveauet for 2013-2016 ⁽¹⁷⁾.

3.9.8. Der er brug for en tilgang, som tilvejebringer et tilstrækkeligt finansieret investeringsprogram, inklusive ressourcer fra EU's budget og med støtte fra medlemsstaternes budgetter. Med dette vil EU bedre kunne gennemføre sine erklærede mål om støtte til udvikling af SMV'er, til investeringer i nye teknologier til fremme af den ønskede grønne omstilling samt til investeringer i højnelse af uddannelses- og kompetenceniveauerne og i forbedring af de sociale forhold. EØSU har tidligere argumenteret for, at den fleksibilitet, som på nuværende tidspunkt er mulig i stabilitets- og vækstpacten, ikke er tilstrækkelig, og at der bør indledes drøftelser på EU-plan om en fulgyldig regel, der ikke medtager værditilførende offentlige investeringer inden for rammerne af stabilitets- og vækstpacten — den såkaldte »gyldne regel« ⁽¹⁸⁾, således at man sikrer, at gælden er bæredygtig.

3.10. Gæld

3.10.1. EØSU er, som det også fremgår af udvalgets tidligere udtalelse ⁽¹⁹⁾, enig i de bekymringer, der gives udtryk for i den årlige vækstundersøgelse, om at høje niveauer for offentlig og privat gæld er en stadig kilde til sårbarhed, navnlig inden for euroområdet. Den offentlige bruttogæld er faldet fra sit højeste niveau på 88,1 % af BNP i 2014 til 81,4 % af BNP i 2018, hvilket stadig er et godt stykke over niveauet i 2008 og målet på 60 % af BNP. Ifølge internationale sammenligninger hænger et offentligt gældsniveau på over 60 % af BNP imidlertid ikke nødvendigvis sammen med langsommere økonomisk vækst. Nedbringelse af offentlig gæld ser ud til at være nemmest, hvor der er stor økonomisk vækst. Den bedste beskyttelse mod de farer, som er forbundet med høje gælds niveauer, er derfor en fuld genoprettelse af den økonomiske vækst ved hjælp af kontracykliske makroøkonomiske politikker. Endvidere kan vækstfremmende finanspolitisk konsolidering i gode tider være med til at forhindre negative markedsreaktioner i dårlige tider.

3.10.2. Den private gæld er faldet de senere år, men den ligger i de fleste medlemsstater stadig over niveauet fra før euroens indførelse. Nedbringelse af husholdningers og virksomheders gæld går hurtigere og er mindre smertefuld, når den økonomiske vækst er høj. Eventuel destabilisering af euroområdet økonomier gennem et procyklisk boligmarked skal overvåges tæt og undgås gennem regulering for at afværge økonomiske kriser.

3.10.3. Nedbringelse af gælden går nemmere med institutioner af høj kvalitet, som er på niveau med de bedst præsterende økonomier. De sikrer effektivitet på markeder for varer og tjenesteydelser og på finansielle markeder og arbejdsmarkeder og bidrager til at skabe tilstrækkelig kvalitet i den offentlige forvaltning samt støtte passende pensions-, konkurrence og skattepolitikker.

⁽¹⁴⁾ AMECO-databasen.

⁽¹⁵⁾ EØSU's udtalelse om finansiering af den europæiske søjle for sociale rettigheder (EUT C 262 af 25.7.2018, s. 1).

⁽¹⁶⁾ Udtalelse fra Revisionsretten om EFSI: Et tidligt forslag om forlængelse og udvidelse, s. 21.

⁽¹⁷⁾ EIB, statistisk rapport 2017.

⁽¹⁸⁾ EØSU's udtalelse om den økonomiske politik i euroområdet 2017, punkt 3.4 (EUT C 81 af 2.3.2018, s. 216).

⁽¹⁹⁾ EØSU's udtalelse om den økonomiske politik i euroområdet 2018 (EUT C 197 af 8.6.2018, s. 33).

3.11. *Bankunionen*

3.11.1. Hvis de nuværende forslag til en bankunion blev iværksat, ville de ikke være tilstrækkelige set på baggrund af erfaringerne fra tidligere finanskriser. Der bør træffes foranstaltninger til at sikre, at der føres ordentligt tilsyn med ekspanderende kapitalmarkeder, så man ikke tillader skadelige securitiserede produkter, som kan bidrage til den næste finanskriser, på de europæiske kapitalmarkeder. Tilsynsmyndighederne i EU må sikre, at en kapitalmarkedsunion ikke fører til øget kapitalflugt fra individuelle medlemsstater, når de finansielle markeder er under pres. For at sikre realøkonomien mere gunstige finansieringsvilkår bør den negative forbindelse mellem bankers og statens rentesatser reduceres. To integrerede elementer, som kan bidrage hertil, er en europæisk indskudsforsikring og tilvejebringelse af en passende bagstopperordning for Den Fælles Afviklingsfond ved hjælp af den europæiske stabilitetsmekanisme. Inden der oprettes en europæisk indskudsforsikring, bør misligholdte lån i videst muligt omfang være udlignet i de deltagende bankers balancer.

3.12. *Reformer af euroområdet*

3.12.1. Uddybningen af EU's økonomiske og monetære union (ØMU'en) bør ske med større fantasi og energi. Forslag til reformen af ØMU'en og styringen heraf er i øjeblikket utilstrækkelige til at beskytte mod risiciene for asymmetriske chok. Den tidligere ensidige genoprettelse af balancen for de løbende poster med fokus udelukkende på låntagerne har skadet BNP samlet set i euroområdet og medvirket til områdets langsomme økonomiske genopretning efter 2008. For at give lande, der tidligere har haft underskud på de løbende poster, større råderum til at ekspandere økonomien (med hensyn til landenes budgetbalance og eksterne balance) bør lande med overskud på de løbende poster ikke blot ansøres til at investere mere, men også til at øge lønningerne og de sociale ydelser for at fremme det private forbrug.

3.12.2. EØSU opfordrer Europas ledere til at øge reformtempoet for så vidt angår ØMU'en, bankunionen og kapitalmarkedsunionen. Så længe euroområdet ikke har et fælles budget til at udstikke en positiv finanspolitisk kurs for euroområdet som helhed, vil der imidlertid fortsat være behov for pengepolitiske stimuli under kommende recessionsperioder. Med ophøret af Den Europæiske Centralbanks programmer til opkøb af værdipapirer sidst i 2018 anbefaler vi, at Den Europæiske Centralbank udarbejder et program til opkøb af værdipapirer, som straks kan iværksættes under en recession, hvis ikke der træffes finanspolitiske tiltag. Dette program bør rettes mod realøkonomien og klimavenlige investeringer.

3.13. *Retfærdig beskatning*

3.13.1. Under hensyn til drøftelserne i Kommissionen om, at beskatning kan blive et område, hvor beslutningerne træffes ved kvalificeret flertal, støtter EØSU fortsat, at der lægges vægt på en retfærdig skattepolitik, dvs. at der tages højde de enkeltes mulighed for at bidrage. I tråd med sine tidligere udtalelser støtter EØSU udarbejdelsen af et fælles konsolideret selskabsskattegrundlag, der nyder bred opbakning, som et middel til dels at styrke det indre marked ved at forenkle skatteforholdene for større selskaber, dels at imødegå aggressiv skatteplanlægning⁽²⁰⁾. Udvalget bifalder også digitale skatteinitiativer og mener, at det er yderst vigtigt at udarbejde nye globale principper for, hvordan selskabers overskud i overensstemmelse med værdiskabelsen henføres til et EU-land og beskattes på dette grundlag⁽²¹⁾. Udvalget bifalder desuden, at der i den årlige vækstundersøgelse lægges stor vægt på bekæmpelse af skattesvig, skatteunddragelse og aggressiv skatteplanlægning, jf. udvalgets tidligere udtalelser⁽²²⁾.

3.14. *Strukturreform*

3.14.1. Den årlige vækstundersøgelse understreger endnu en gang vigtigheden af strukturreform, der anses for at medvirke til at skabe beskæftigelse og nedbringe gæld. Det er imidlertid fortsat uklart, hvad der menes med »strukturreform«, hvilket gør det vanskeligt at fortolke påstandene om, at tidligere reformer har haft påviseligt positive virkninger. EØSU har i tidligere udtalelser argumenteret for strukturreform rettet mod social og økonomisk udvikling: flere og bedre job, bedre adgang til arbejdsmarkedet, uddannelse, erhvervsuddannelse og tilegnelse af kompetencer, bæredygtig vækst, administrativ og institutionel kvalitet samt miljøbæredygtighed⁽²³⁾. Udvalget har argumenteret for, at sådanne reformer bør være landespecifikke og i overensstemmelse med de nationale reformprogrammer for at øge velfærd og nyde demokratisk opbakning, snarere end at det bør være en universalløsning for alle medlemsstater⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ EØSU's udtalelse om et fælles (konsolideret) selskabsskattegrundlag (EUT C 434 af 15.12.2017, s. 58)

⁽²¹⁾ EØSU's udtalelse om beskatning af multinationale selskabers overskud i den digitale økonomi (EUT C 367 af 10.10.2018, s. 73).

⁽²²⁾ EØSU's udtalelse om et skattesystem til fremme af fair konkurrence og vækst (EUT C 434 af 15.12.2017, s. 18).

⁽²³⁾ Det kan f.eks. være forbedring af erhvervs klimaet, virksomhedsfinansiering og FoU-udgifter; forøgelse af produktiviteten i virksomheder, sektorer og økonomier; incitamenter til skabelse af job af høj kvalitet og med højere lønninger samt parallelt hermed reduktion af midlertidige og ustabile jobs med lave lønninger; styrkelse af kollektive overenskomstforhandlinger, arbejdsmarkedsparternes autonomi i denne forbindelse og social dialog på lokalt, regionalt, nationalt og europæisk plan; reform af de offentlige forvaltninger, så de mere effektivt kan fremme økonomisk og social udvikling og bliver mere gennemsigtige for offentligheden; forbedring af uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemerne for arbejdstagere for at skabe lige muligheder og resultater for alle samfundsgrupper.

⁽²⁴⁾ EØSU's udtalelse om finansiering af den europæiske søjle for sociale rettigheder (EUT C 262 af 25.7.2018, s. 1.) punkt 2.5..

3.14.2. Den seneste beskudne vækst og udviklingen på arbejdsmarkedene rejser en række spørgsmål om fordelene ved nogle af de tidligere politikker, der blev indført som »strukturreformer«. Antallet af beskæftigede er steget i takt med den stigende efterspørgsel, men sideløbende er kvaliteten i arbejdet ofte faldet, og arbejdsmarkedene er blevet mere segmenterede.

3.14.3. Resultaterne af tidligere »strukturreformer« er fortsat et kontroversielt emne. Nogle vurderinger har været positive, hvor arbejdsgivere har udtrykt nogen tilfredshed med reformerne på arbejdsmarkedet ⁽²⁵⁾. Men der er også omfattende litteratur, som skaber alvorlig tvivl om Kommissionens tidligere anbefalinger til arbejdsmarkedspolitikken ⁽²⁶⁾. OECD's seneste jobstrategi anfører nu på grundlag af nyere forskning, at lande med politikker og institutioner, som fremmer kvalitet i arbejdet, antal job og øget inklusion, klarer sig bedre end lande, der primært fokuserer på at forbedre (eller bevare) markedsfleksibiliteten ⁽²⁷⁾.

3.14.4. EØSU gentager, at det ofte først står klart efter en periode på mere end fem år, hvorvidt en reformforanstaltning lykkes eller fejler ⁽²⁸⁾. Der bør foretages en vurdering af virkningerne af tidligere foranstaltninger, der er indført som »strukturreformer«, baseret på evidens og med fuld inddragelse af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet som et grundlag for fremtidige politik anbefalinger ⁽²⁹⁾.

3.15. Den europæiske søjle for sociale rettigheder

3.15.1. EØSU glæder sig over, at man anerkender vigtigheden af den europæiske søjle for sociale rettigheder, og gentager, at det haster med at føre den ud i livet, i lyset af hvor dårligt mange lande har klaret sig økonomisk og socialt siden 2008.

3.15.2. Den europæiske søjle for sociale rettigheder bør integreres fuldt ud i det europæiske semester. Den bør ikke kun optræde som et bilag. Den ledsagende resultattavle indikerer omfanget af det arbejde, der ligger forude, hvis EU skal opnå en topkarakter på det sociale område. Indkomst, levestandard, social sikring, velfærdstjenester, gennemførte uddannelser og digital adgang er tydeligvis ikke på et acceptabelt niveau i alle medlemsstater ⁽³⁰⁾.

3.15.3. Den europæiske søjle for sociale rettigheder bør anvendes som et middel til at måle anbefalingerne til medlemsstaterne. Søjleens 20 principper bør anvendes som markører til at vurdere, hvordan et land præsterer med hensyn til at integrere sine forpligtelser ifølge den sociale søjle i sine økonomiske politikker.

3.15.4. Dette understreger samtidig behovet for tilstrækkelige finansieringsmidler, herunder bidrag fra EU-plan. EU's investeringsplan (ved tilstrækkelig finansiering) og EU's samhørighedspolitik kan begge bidrage, i samspil med de landespecifikke anbefalinger. Dette indebærer, at der tillades tilstrækkelig fleksibilitet inden for stabilitets- og vækstpagten. Som påpeget i en tidligere udtalelse kræver det også fortsat tilstrækkelig finansiering af samhørighedspolitikken via EU's budget ⁽³¹⁾.

3.15.5. Kommissionsformand Jean-Claude Junckers forslag om en europæisk arbejdsmarkedsmyndighed, der blev fremsat i hans tale om Unionens tilstand i 2017, bør også overvejes nærmere. En sådan myndighed ville kunne bidrage til at sikre en effektiv håndhævelse af EU's arbejdstagerrettigheder og retten til social sikring og bekæmpe ulige konkurrencevilkår.

3.15.6. Ud over at blive anvendt som en vejledning til politik anbefalinger bør resultattavlen, der ledsager den sociale søjle, anvendes som et eksempel til lignende analyser af individuelle landes resultater med hensyn til miljø- og klimapolitik, så de kan vurderes på et tilsvarende niveau.

⁽²⁵⁾ Den Europæiske Centralbank: Structural policies in the euro area.

⁽²⁶⁾ A. Piasna & M. Myant (red.) »Myths of Employment Deregulation: How it neither creates jobs nor reduces labour market segmentation«, Bruxelles, ETUI, 2017.

⁽²⁷⁾ Good Jobs for All in a Changing World of Work, The OECD Jobs Strategy, s. 8.

⁽²⁸⁾ EØSU's udtalelse om reformstøtteprogrammet (EUT C 62 af 15.2.2019, s. 121).

⁽²⁹⁾ EØSU's udtalelse om reformstøtteprogrammet (EUT C 62 af 15.2.2019, s. 121).

⁽³⁰⁾ EØSU's udtalelse om finansiering af den europæiske søjle for sociale rettigheder (EUT C 262 af 25.7.2018, s. 1).

⁽³¹⁾ EØSU's udtalelse om den flerårige finansielle ramme efter 2020 (EUT C 440 af 6.12.2018, s. 106).

3.15.7. Med tanke på hvor vigtigt det er at fremme (økonomisk, miljømæssigt og socialt) bæredygtig vækst, bør titlen »Årlig vækstundersøgelse« i stedet ændres til »Årlig undersøgelse af bæredygtig vækst«.

3.16. *Arbejdsmarkedets parter rolle i det europæiske semester*

3.16.1. Medlemsstaternes regeringer, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationerne er nødt til at nå til enighed om, hvilke væsentlige nationale reformer, der bedst vil sætte deres økonomier i stand til at opretholde eller forbedre levestandarden for deres borgere. Derfor bør input fra lokale medarbejdere, som beskæftiger sig med det europæiske semester, nationale finanspolitiske råd, nationale produktivitetsråd og nationale økonomiske og sociale råd inddrages. EØSU's medlemmer kan også spille en rolle i den forbindelse.

Bruxelles, den 20. februar 2019.

Luca JAHIER
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
